

Nhớ Bùi Bảo Trúc, Cựu Phát Ngôn Viên CPVNCH

Đỗ Xuân Tê

Làng báo hải ngoại vừa mất đi một cây bút uy tín, tài năng và chuyên nghiệp. Cộng đồng người Việt hải ngoại mất đi một tiếng nói thân thương, một đồng hương thân kính, luôn gắn bó với sinh hoạt đời thường của những người con xa quê hương.

Từ nay, khó có một khuôn mặt thay thế không phải chỉ có kiến thức đa dạng uyên bác như ông, mà về mặt truyền thông phát thanh, báo chí khó có ai viết được như ông, nói được như ông, không hẳn chỉ bằng thể loại, tùy bút ký mục mà thương hiệu văn bút Thư gửi Bạn ta đã đưa ông trở thành Ký mục gia được bạn đọc chấp nhận, yêu mến như cây viết hiếm hoi trong làng báo hải ngoại từ nhiều thập niên qua.

Các bài báo không hẳn phong phú về nội dung, độc đáo về tường thuật, mà nét dí dỏm, hóm hỉnh, pha chất trào phúng khi nhẹ khi nặng, khi sâu cay khi cảnh báo, chưa kể lúc quyết liệt, lúc báng bỗ, huých toẹt theo ngôn ngữ giang hồ, khiến đối tượng, sự việc được phơi bày, lên án mang hệ lụy từ chết đến bị thương. Văn phong ông viết, chữ nghĩa ông dùng, đều có tính toán cho từng vụ việc, mà hiệu quả của nó khó lường nhất là về mặt chính luận nếu ai đó cố tình đụng chạm đến lá cờ, phá rối cộng đồng và coi thường đồng hương.

Tuy bản chất là người được ăn học, du học, xuất thân gia đình trí thức, dân Hà nội chính gốc, có diện mạo lịch sự, có giọng nói nhẹ, ấm nhưng đùng chuyện ông sẵn sàng đối mặt, không hề tránh né, chẳng hề khoan nhượng, và nếu với tư cách nhà báo người ta có thể đánh giá và cho ông credit cao bởi tố chất này. Tất nhiên là người của đám đông, người viết cho quần chúng, người trong lòng đồng hương, dù tế nhị cách mấy cũng không khỏi không có người thương kẻ ghét, nhất là những bài viết của ông phải trực diện với thực tế hàng ngày của một cộng đồng phức tạp, một xã hội đổi thay mà sự đồng thuận trong nhiều vấn đề, trong nhiều lãnh vực chưa tìm được mẫu số chung.

Tôi cũng là một người thích viết tạp ghi ký mục, không che dấu sự mến mộ cá nhân về vài người trong làng báo Quận Cam, mà Huy Phương và Bùi Bảo Trúc cùng nữ ca sĩ Quỳnh Giao là ba cây bút tôi đánh giá cao. Có người bảo HP là số 1, BBT số 2, nhưng cả hai ông đều có sự tương kính nhau khi chẳng ai nhận mình là số một. Tôi nhớ có lần tham dự ra mắt sách Tạp Ghi Huy Phương, anh Trúc được mời phát biểu. Chàng MC tên Khoa khi giới thiệu đã ví von hai cây viết này như hai ca sĩ có khi nào lại chịu thua nhau. Tác giả Thư Gửi Bạn Ta đã nhã nhặn chỉnh lại, chúng tôi không phải là ca sĩ, mà chỉ là đồng nghiệp, cùng viết một thể loại, có điều Huy Phương hay tập hợp lại để in thành sách, còn tôi viết xong để gió bay đi.

Bùi Bảo Trúc nếu có dịp tiếp xúc, anh là người đáng đáp như nhà giáo, (mà thực sự anh là nhà sư phạm bậc thầy về ngữ học, tiếng Anh cũng như tiếng Việt), lối ăn vận luôn chỉnh chu, luôn có cái áo vest hay jacket phủ ngoài, nhưng trong giao tiếp lại rất xuề xòa, thoải mái, trong ăn uống rất giản dị, ít nề hà. Có lần thấy anh đơn chiếc, dù có rất nhiều đàn bà quý và mến anh, tôi gợi ý sao không kiếm người nâng khăn sửa túi, mà cứ nhiều buổi chiều về chuyên đề mì gói. Con người có số đào hoa nhưng hạnh phúc lại ít mỉm cười, dù quanh anh ít khi tôi thấy anh đi một mình, hay ngồi một mình. Cái logo cho căn cước tác giả của các bài viết, anh không dùng dung nhan của mình mà lại là một con khỉ già nhe răng cười như trên tức độ giả nhưng về lâu về dài lại là hình ảnh các bạn ta rất ư quý mến. Tôi ngờ rằng anh vốn tuổi Thân, cảm tình con Khỉ nên sự chọn lựa không phải là không có chủ ý.

Anh có lối viết và ăn nói có duyên, ai cũng phải công nhận điều này mà chính vậy anh than công cả hai lãnh vực phát thanh và báo chí. Anh có chất giọng trề cho và lối kể chuyện chuyên dùng điển tích, chưa kể có phụ họa của vài giọng nữ đưa đẩy góp ý, làm cho các giờ phát thanh của anh luôn hấp dẫn và là tiết mục khó quên với các thính giả nghe đài. Sự ra đi đột ngột của anh theo tôi là một sự mất mát khó bù đắp, khi tìm được một khuôn mặt am hiểu những điều quanh ta và có một chất giọng chuyển tải lời cuốn những gì cần chia sẻ.

Anh là người của đám đông, dù chẳng có một chức danh cho kêu cho nổi trong hàng chức sắc quận Cam, nhưng vừa nghe tin anh mất, người ta đã truyền tai nhau trong nổi bàng hoàng, cụ thể trong giới H.O., các vị cao niên, các cháu sinh viên kể cả giới bán buôn hay đọc báo Việt, hay nghe đài mình. Anh xa trần gian trong tư thế của người bị bệnh tim, và hành trình về miền yên miễn coi như giấc ngủ dài. Tuổi 70 anh thường cho là đủ, cái chết như được dự báo, nhưng anh vẫn làm việc và chỉ ngưng việc khi tim ngừng thở.

Dông dài đôi điều về con người và tính cách của Bùi Bảo Trúc, tới đây tôi mới chia sẻ ít giai thoại về anh, của một thời vang bóng ít người nhắc đến. Cái thời Bùi Bảo Trúc được cử làm Phát Ngôn Viên Chánh Phủ trong chế độ ta trước ngày mất nước.

Trở lại những ngày của nhiệm kỳ 2, sau ngày độc diễn của Tổng Thống Thiệu, ông muốn thay máu cho hệ thống phụ tá quanh ông, thường là tướng lãnh, các thầy tu-bíp, các ông đốc phủ sử cựu quan lại bằng những khuôn mặt mới, trẻ, từ ngoại quốc về, đặc biệt tăng cường cho hai khâu truyền thông báo chí và kinh tế tài chánh. Trong số những người này tôi nhớ có Nguyễn Tiến Hưng, Hoàng Đức Nhã (từ Mỹ), Nguyễn Xuân Nghĩa (từ Pháp), Bùi Bảo Trúc (từ Tân Tây Lan) v.v... mà HĐN là họ hàng thân tín được giao chức Bộ trưởng Thông tin Dân Vận, chưa kể là người thông dịch riêng cho ông Thiệu trong các cuộc họp Mỹ-Việt cấp cao. Không hiểu quan hệ thân thiết thế nào mà ông Hoàng chọn Bùi Bảo Trúc làm Phát Ngôn Viên Chánh Phủ, thay mặt cơ quan nhà nước chuyển tải và xác minh các nguồn tin liên quan đến chính sách và quan điểm của Hành pháp. Chức vụ này trước đây bị lu mờ và thường giao cho mấy ông già thâm niên trong Bộ Thông tin đảm nhiệm. Bản thân các ông chẳng làm được gì mà chỉ là cái loa đọc lại những bản tin viết sẵn, nên chỉ giới ký giả trong nước và ngoại quốc thường tiếp cận và khai thác các tin tức chiến sự qua Người phát ngôn của quân đội lúc ấy là Trung tá Lê Trung Hiền.

Nhưng gió đã đổi chiều từ ngày BBT đảm nhận chức vụ. Ông canh tân và tái cấu trúc Văn phòng Phát ngôn, trực tiếp chủ tọa và trả lời các câu hỏi của báo chí bằng cả tiếng Anh, tiếng Việt, trong các buổi họp báo hàng ngày tại Trung tâm quốc gia báo chí đường Lê Lợi Sài Gòn. Các lời phát ngôn của ông có sức nặng vì có người chống lưng và nguồn cung cấp là ông Hoàng, lại đủ sức đối đáp, đương đầu với các ký giả quốc tế nhất là các ký giả thường trú của Mỹ. Lúc này tình hình chính trị miền Nam khá phức tạp, nhất là sau khi có Hiệp định Paris, tiếng tăm Phát Ngôn Viên Chánh phủ Bùi Bảo Trúc khá phổ biến khi nhu cầu thông tin cần có những tin tức mới, cập nhật, có thẩm quyền từ Phủ đầu Rồng. Cũng có cái hay là hai người phát ngôn của chế độ, một thay mặt quân đội, một đại diện chánh phủ đã có sự phối hợp đồng bộ, tương kính lẫn nhau nên đã hóa giải nhiều luận điệu tuyên truyền của địch và giảm nhẹ thông tin ác ý của bọn ký giả phản chiến muốn chính phủ họ bỏ rơi Miền Nam. Có một giai thoại khi muốn loại bỏ tư cách thường trú của một ký giả báo NYT, anh chàng này hay có những câu hỏi móc họng và hay gửi những bài báo về Mỹ bất lợi cho chính phủ ta, Bảo Trúc đã dùng kế dụ hổ lìa rừng lựa lúc cuối năm anh ta đi nghỉ vacation ở Hongkong, hết hạn phép xin visa trở lại Việt nam, ông Trúc đã nhờ ông Hoàng điện cho tòa tổng lãnh sự của ta không cấp gia hạn, chàng ký giả ngậm bồ hòn trở lại Mỹ và NYT phải cử người thay thế!

Nay thì mọi chuyện trở thành hư không, nhắc lại tích xưa cũng chỉ là nhắc nhớ và tiếc thương một khuôn mặt suốt đời miệt mài với chữ nghĩa. Ký giả Bùi Bảo Trúc, bằng sở học và lối viết, lối nói của mình sẽ còn được trân trọng và thương yêu trong lòng người Việt tha hương trong nhiều thập niên sau.

Bùi Bảo Trúc, xin chào Bạn ta!

Quận Cam, cuối năm Thân 2016

Đỗ Xuân Tê